

ВАМ НЕ ПОТРІБНІ ЛІКИ ВІД РАКУ...

Анатолій Іванович ПОТОПАЛЬСЬКИЙ — наш учений-сучасник. Розробки Анатолія Івановича можуть бути корисними і в так звану “добу тероризму”, і при війсьній агресії, коли застосовується хімічна й бактеріологічна зброя. Неймовірно, але ось уже майже 45 років винаходи вченого не “пускають у народ”, хоча ще з 60-х років минулого століття Анатолія Івановича із засекреченими антипухлинними ліками не раз у надзвичайному режимі доставляли у радянський Кремль, аби рятувати того чи іншого вождя.

ТРЕМТІВ НАД ТРАВАМИ

Анатолій Потопальський — поліщук, родом із Ходаків Коростенського району Житомирської області. Сьогодні село Ходаки, хоч і не позначене на мапі, але дуже відоме в регіоні завдяки своєму землякові. Майже на 39 га ходаківської землі — рідкісний і вже навіть прославлений дендропарк “Перемога”. Вчений завіз і посадив тут чимало лікарських, екзотичних рослин і дерев. Прилучилися й місцеві жителі. Острівці ехінацеї пурпурової, валер’яни, чистотілу, ромашки аптечної, пижми, материнки, звіробою, алеї акацій, ялинок, усіх верб України, лавровишні, горобини, липи, посіви багаторічних лікарських медоносних рослин, сад рідкісних цілющих плодкових дерев, калиновий сад, посадки цілющих кущів і ліан — усе це дендропарк. Безоплатно доглядає за всім цим сьогодні одна людина — Марія Іванівна Потопальська, сестра вченого, колишня вчителька української мови й літератури (46 років пропрацювала в Ушомирі). Вона згадує, що братова любов до рослин, бажання їх використати для зцілення людини — від учителя, давно покійного Миколи Хомича... Далі — Житомирське медучилище і робота фельдшера в Ушомирі. Там багато безнадійно хворих, у тому числі й на рак, людей. Глибше занурився у народну медицину, шукав і розпитував поліських травознавців. Продовжив дослідження вже в Івано-Франківському медінституті. Одразу пішов на кафедру і заявив, що береться вивчати всі методи лікування пухлин. На це пішли усі студентські роки, а центральну

позицію в дослідженнях зайняв здавна відомий лікарський чистотіл. Але будь-яке використання лікарських рослин називалося “знахарством” і переслідувалося. А генетика вважалася псевдонаукою.

ЕПОХАЛЬНИЙ ЖОВТЕНЬ 1959 РОКУ

Робота над біологічно активною витяжкою з чистотілу, виділення і модифікація алкалоїдів дали те, що шукав, — ліки від раку, які молодий учений назвав амітозином. Жовтень 1959 року став епохальним. Урешті всі біотехнологічні розробки потрапляли під особливу опіку КДБ, як і під гриф “совершенно секретно”. Стартував студент-геній досить успішно. Проректор з науки відразу ж віддав йому свій кабінет: сиди і працюй. У 1961-му вже з’являється перша публікація в збірнику студентських наукових праць, де Анатолій Потопальський через засекреченість пухлинних і вірусних досліджень говорить лише про фітохімічний препарат. “А” — заперечення, “мітоз” — поділ. Тобто, амітозин пригнічує поділ (розмноження) ракових клітин, спричиняючи тим самим їхню поступову руйнацію. За рік до закінчення Потопальським Івано-Франківського інституту вчена рада, а за тим — поважна наукова комісія вивчають і перевіряють просто дивовижні результати амітозину. Виліковуються навіть пухлини, що становлять третину ваги тварин! На черзі — людина. Більшість із “безнадійних” завдяки препарату живуть ще 20—25 років у стабільному стані. Учений вперше збирає необхідну для патентування документацію, зокрема й десяток історій із виразною ефективністю лікування, і — до Києва, в Міністерство охорони здоров’я. Далі — понад 40 років тяганини, понад 40 комісій, зобов’язання забезпечити дослідницькі клініки препаратом за власні кошти (зарплатня асистента кафедри — 100 радянських карбованців).

ЛЬВІВСЬКА ІСТОРІЯ

Львів для вченого став надзвичайно успішним, хоча із цим містом пов’язують його і невтішні історії, зокрема із протипухлинним австрійським препаратом україном. Чи має якусь причетність до нього Потопальський? Юридично — ні. Україн працює на авторитет і економіку Австрії, як і патент нашого ексземляка Ярослава Новицького. Однак мало хто знає, що україн — складова амітозину і продукт досліджень Анатолія Потопальського. Львівська історія почалася, коли із галицького п’ємонту до молодого Анатолія Потопальського приїхав інженер Я. Новицький. Од саркоми простати помирав його 28-річний брат. Була остання дія на амітозин, який, як експериментальний, не визнаний юридично, не мав права застосовуватися у лікуванні хворих. Але критична ситуація і лист-прохання від обласного уролога врешті допомогли. Новицький отримав ліки у вигляді внутрішньо-м’язових ін’єкцій та свічок для застосування у пряму кишку. Через три тижні лікування амітозином Володимир Новицький піднявся і почав ходити, після місячного лікування пухлина зникла. Подальша готовність Я. Новицького допомогти у дослідженнях втішала. Анатолій Потопальський розповідає інженеру про унікальну властивість амітозину світитися при ультрафіолетовому промінні, що дуже цінно для хірургів-онкологів. Уведений в організм препарат всотується в пухлинні клітини. Під дією ультрафіолетового проміння кожна клітина пухлини флюористує, виділяючись яскраво-жовтим світінням. Досягається чудова діагностика і максимально точно визначається пухлинна ділянка. Далі учений пропонує інженеру Новицькому підключитися до конструювання приладу, що реєстрував би згадане явище флюоресценції. Знаходять ще групу львів’ян, заявляють у комітет у справах винаходів, отримують пріоритетну довідку. Міністерство медичної промисловості схвалює створення спеціалізованого конструкторського бюро, але невдовзі б’є по гальмах: “бази, дорого...” Рішення про клінічні випробування амітозину у Львові та Івано-Франківську втілюється професорами-світилами у повній секретності. До групи хворих не допускається навіть винахідник. Грошей на очищення препарату не виділяють, які на його виготовлення для клінічних досліджень. Крутися — як можеш. У надскладних умовах створюється прилад, що фіксує флюоресценцію препарату. Головну роль у його розробці відіграв Ігор Труш, у дослідницькій групі був і Ярослав Новицький. Власне горе примушувало людей сприяти дослідникам. Цього разу в бухгалтера львівської фарм-фабрики помирала дружина, і згодом він

уклав договір про фінансування роботи з очищення препарату. Підтвердився клас ліків, фабрика випускала очищений амітозин. У львівській лабораторії загалом 44 особи невдовзі винайш лище понад 60 препаратів цієї групи. Ці люди, як і Я. Новицький, у 1969 році потрапляють у список співвинахідників, подаючи заявку в Комітет винаходів. Через радянський Держпатент інформація потрапляє до 16 зарубіжних країн, і після перевірки групи протипухлинних препаратів патентують там. Лише тоді Москва дає винахідникам авторське свідоцтво і патенти. Попри це, клінічні випробування фактично припиняють. Начебто хворі відмовляються від лікування амітозином. Після п'яти років тяганини і формальних випробувань — майже смертельний вердикт союзного міністерства: “препарат не має переваг над існуючими”. Коли препарат тут завис, в Австрії сенсаційно патентуються ліки цього напрямку, демонструючи неабиякі переваги над існуючими. Винахідником виявився не хто-небудь, а наш інженер Ярослав Новицький, котрий емігрував до Австрії і з частки амітозину виготовив ліки, назвавши їх “україн”. Як мінімум п'ять разів траплялися подібні історії. Так, у Росії дисертант ученого запатентував уже готовий, затверджений і запатентований препарат. Близько 15 тисяч доларів на повний курс лікування україном спроможні витратити одиниці. До того ж, ці ліки ефективні лише на ранніх стадіях захворювання і в цьому плані програють амітозину, лабораторне виготовлення якого на курс лікування обійдеться хворому десь у 150 американських доларів. Амітозин діє на всіх стадіях раку, виліковує навіть 25 % приречених на смерть (IV стадія). За вітчизняного серійного виробництва, при налагодженні технології виготовлення у нас окремих, дуже складних, реактивів, цей препарат був би доступний усім українцям. Врятував би багатьох людей у країнах “третього світу”.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЗАТИЗОН ВИКИДАЮТЬ ІЗ МЕДИЦИНИ

Після закриття дослідницької лабораторії у Львові науковців розкидали, і справа далі не пішла, хоча подібний науковий відділ і створюється в Києві. Коли амітозин надовго “підрізали”, Потопальський із колегами подають на вивчення новий винахід, ліки іншої групи, хоча і близькі до амітозину — ізатизон. Препарат із сильним імуномодельючим, протипухлинним і противірусним ефектом. Це справді універсальні за спектром дії ліки: масові інфекційні вірусні захворювання, зокрема грип, СНІД, епідемічний енцефаліт, вірусні гепатити А, В і С, гострі захворювання верхніх дихальних шляхів, туберкульоз легенів, хвороби ротової порожнини, герпес шкіри, слизових, лишай, опіки, гнійні рани і трофічні виразки, абсцеси, фурункули, карбункули, псоріаз, мастити, лімфаденіти, грибкові ураження. Можна було б продовжувати, але препарат відразу ж із медицини викинули, заявивши, що “віспу вже ліквідовано, а проблеми грипу не існує, бо є вакцини”. Тому наступні 20 років Потопальський із колегами доводили ефективність ліків у ветеринарії. Була створена “економічно ефективна технологія безвакцинової профілактики і лікування масових вірусних хвороб птахів і тварин” (на гривню витрат — 15—20 гривень прибутку). Ця технологія, у свою чергу, одержала срібну медаль міжнародної виставки у Будапешті 1985 року, кілька медалей союзної “виставки досягнень”. Ізатизон юридично визнають і затверджують під час розпаду Союзу, і... Росія як правонаступниця одержує всі права на препарат. Москвичі, хоча й були лише технічними виконавцями у проекті, мають правовий та економічний пріоритет. Аж коли уклали договір про міждержавні відносини, Потопальський і співавтори ізатизону “допросилися” українського патенту. Але гроші на його серійне, заводське виготовлення не пливають, а попередні виробники, Львівський та Уманський заводи, перепрофілювалися. Лабораторні умови, звичайно, дають мізер від потреби у ліках, які за межі ветеринарії не пускають.

НОВА ІСТОРІЯ СТАРОЇ ХВОРОБИ

Послідовні звертання до кожного наступного міністра охорони здоров'я не знайшли навіть відповіді. Лише розведення рук: немає грошей. Ідея звернутися до тих, кому потрібні ці ліки, втілюється в створеному 1992 року десятима винахідниками “Інституті оздоровлення і відродження народів України” (ІОВНУ). Як фінансова база створюється фонд “Небодарний цілитель” (“чистотіл” з латинської — “дарунок з неба”). І основним його завданням стає збір

коштів на чергові клінічні випробування амітозину, знову дозволені Фармцентром України в 1999 році. Адже, давши “дозвіл”, Фармцентр не виділив жодної копійки на дослідження, аналізи, роботу лікарів. У випробуваннях, що проходили в Інституті онкології Академії медичних наук України, було задіяно 81 онкохворого з різними типами раку. Амітозин виявив протипухлинну дію, не викликавши жодних ускладнень. Він рекомендований і як імуномодулятор, і при лікуванні пухлин на різних стадіях захворювання, і після видалення пухлини хірургічним, хіміотерапевтичним чи променевим методами. В останньому випадку амітозин запобігає виникненню рецидивів (відновлення хвороби) та метастаз, а чимало хворих гине саме від цього. Таким чином, у грудні 2001 року директор Інституту онкології С. О. Шалімов відправив у Фарм-центр усі матеріали успішних випробувань, аби затвердити амітозин у медичній практиці. Але на цьому все й до сьогодні завершилося. Ліків в аптеках немає, вони досі не визнані й не запущені у серійне виробництво. Пану Потопальському необхідно як мінімум 30 тисяч доларів, щоб налагодити випуск перших серій препарату на базі ІОВНУ. Звертання до Президента, прем'єрів, інших високопосадовців наразі закінчилися нічим.

МАСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ ВІД ПОТОПАЛЬСЬКОГО

Певним виходом із ситуації Анатолій Іванович бачить у створенні Центру молекулярного оздоровлення людини та довкілля як міжнародної корпорації, що діятиме на базі Інституту молекулярної біології та генетики. На жаль, ніхто не підтримав цієї ідеї, а Бюро відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України вважає її недоцільною. Тим часом, як стверджує пан Потопальський, в Україні сьогодні офіційно близько мільйона хворих на злоякісні пухлини, понад 650 тисяч хворих на туберкульоз (20% — на відкриту форму, що загрожує оточенню). За останнє десятиліття Україна “збагатилася” хворими на СНІД від кількох зареєстрованих до третього світового місця за швидкістю поширення (у Європі — перше місце). Основна причина таких смертельних темпів загрози — слабкість системи захисту організму, імунітету. Анатолій Іванович Потопальський відкрив новий науковий напрямок з одержанням препаратів, які на молекулярному й генетичному рівні оздоровлюють людину і довкілля. Його інститут також розробляє і впроваджує найновіші біотехнології з очищення довкілля, селекції рослин, здатних засвоювати атмосферний азот замість добрив, давати високі врожаї на різко засолених ґрунтах, споживати морську воду. Працюють над молекулярним підвищенням урожаю основних сільськогосподарських культур. Винайшли оригінальні оздоровчі комплекси лікарських рослин і напоїв, що сприяють виведенню токсичних речовин та радіонуклідів (“Бадьорість”, “Молодість”, “Будьмо здорові”). Знайдена ефективна технологія боротьби з агробактеріальним раком рослин (250—2500 доларів додаткового прибутку з 1 га площі виноградників тощо). Анатолій Потопальський та його колеги пропонують технологію масового комплексного оздоровлення населення. Але...

Олександр СОЛОНЕЦЬ

[“СЛОВО Просвіти” ч. 2 \(222\), 8—14 січня 2004 р.](#)